

خبرنامه هفتگی

مدیریت تعارض منافع

شماره پنجاه و ششم - ۹ تا ۱۵ مرداد ۱۴۰۰

مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۶ مرداد ۱۴۰۰

۵۶

بنام خداوند جان و آفریننده

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

شماره پنجاه و ششم - ۹ تا ۱۵ مرداد ۱۴۰۰

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵۶

مرکز توانمندی سازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

۱۶ مرداد ۱۴۰۰

فهرست مطالب

- درآمد: آغاز دوره جدیدی برای مدیریت تعارض منافع؟ ۲
- مطالبه ۸ اندیشکده برای مدیریت تعارض منافع در دولت سیزدهم ۶
- چرایی نیاز به شفافیت و تعارض منافع ۶
- تعارض منافع از تحقق وعده‌های رئیس جمهور جلوگیری می‌کند ۷
- تعارض منافع، گلوگاه ایجاد فساد ۸
- تعارض منافع و کاهش عدالت و کیفیت آموزشی ۹
- نبود تعارض منافع و وابستگی سازمانی شورای شهر اصلی عقلایی است ۹
- تعارض منافع فردی مقامات عامل پیدایش حقوق نجومی است ۱۰
- جلوگیری از تعارض منافع در تصویب طرح‌ها در شورای شهر ۱۰
- انتقاد رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس از مجری صداوسیما ۱۰
- ضرورت حذف امضاهای طلایی و تعارض منافع مدیران دولتی ۱۱
- راه‌های مقابله با تعارض منافع چیست؟ ۱۲
- گزینه‌های مطرح برای وزارت آموزش و پرورش، مدرسه خصوصی دارند ۱۲
- تعارض منافع از اساسی‌ترین موضوعات در مفاسد اقتصادی است ۱۳
- تنقیح مسئله تعارض منافع؛ مبارزه با فساد از میانه راه؟! ۱۳
- محتوای چندرسانه‌ای تعارض منافع ۱۴
- تحلیل فضای مجازی: عدم تعارض منافع؛ یکی از معیارهای انتخاب وزیران ۱۵

درآمد: آغاز دوره جدیدی برای مدیریت تعارض منافع؟ پیشنهادهایی برای دولت سیزدهم در مدیریت تعارض منافع

زهره سروش فر

ابراهیم رئیسی، رئیس دولت جدید در طول دوره ریاست خود بر قوه قضائیه و نیز در رقابت‌های انتخاباتی در خصوص مدیریت تعارض منافع موضع‌گیری‌هایی نموده است که نشان از آشنایی وی با این مفهوم و توجه به اهمیت آن برای جلوگیری از بروز فساد و ناکارآمدی در نظام بروکراتیک کشور دارد. باید دولت جدید به جای آغاز راهی نو باید سعی کند که از تجربیات دولت پیشین استفاده کند و در راهی که دولت دوازدهم در آن گام برداشت قدم بگذارد تا بتواند کار را به پیش برد و دوباره در همان مشکلاتی گرفتار نشود که دولت پیشین با آنها دست به گریبان بود.

ادبیات جهانی مدیریت تعارض منافع در اواسط دهه ۱۳۹۰ وارد کشور شد و به آن به عنوان راهی برای رفع بسیاری از ناکارآمدی‌های نظام اداری توجه شد. در ادامه این روند در سال ۱۳۹۶ دولت دوازدهم پیش‌نویس لایحه مدیریت تعارض منافع را توسط معاونت حقوقی تهیه نموده و برای اظهارنظر کارشناسان در سامانه دولت منتشر نمود؛ در آبان ماه ۱۳۹۸ لایحه مدیریت تعارض منافع در هیأت دولت تصویب شده و به مجلس ارسال شد اما تا پایان کار مجلس دهم این لایحه در دستور کار مجلس قرار نگرفت و تصویب نشد. از سوی دیگر مجلس دهم خود اقدام به تهیه طرحی در خصوص مدیریت تعارض منافع کرد که در مجلس یازدهم بدون توجه به لایحه دولت، این طرح در دستور کار مجلس قرار گرفت. از جمله دیگر فعالیت‌های دولت دوازدهم در زمینه مدیریت تعارض منافع [تصویب آیین‌نامه‌هایی](#) در این زمینه در چندین سازمان و وزارت‌خانه بود. این آیین‌نامه‌ها گام‌های نخستین خوبی در این راه سنگلاخ و پر فراز و نشیب هستند هر چند هر کدام آنها دچار ضعف‌هایی نیز هستند. البته مانند هر موضوع تازه دیگری در مقابل این آیین‌نامه‌ها نیز مقاومت زیادی در سازمان‌ها ایجاد شد که باعث شد این آیین‌نامه‌ها تا حدودی از دستیابی به اهداف خود بازمانند.

قرار نگرفتن لایحه مدیریت تعارض منافع در اولویت بررسی و تصویب، یکی از نتایج عدم آگاهی نسبت به اهمیت و حساسیت این موضوع از یک سو و نیاز به کارهای تخصصی و کارشناسی در خصوص آن از سوی دیگر است. این‌گونه به نظر می‌رسد که دولت دوازدهم در آگاهی بخشی در خصوص مفهوم تعارض منافع و اهمیت و پیامدهای آن چندان موفق نبوده است و نتوانسته است نمایندگان مجلس را قانع کند که تصویب این لایحه فوریت و ضرورت دارد و عدم تصویب آن می‌تواند نتایج کوتاه مدت و درازمدت سنگینی برای کشور داشته باشد.

عدم شکل‌گیری آگاهی در سطحی گسترده‌تر در میان اعضای جامعه نیز قابل‌ردیابی است. هر چقدر میزان آگاهی در خصوص این مفهوم بالاتر برود، از ایجاد بدفهمی در خصوص معنا و کاربردهای آن جلوگیری می‌شود. اگر مفهوم در همان ابتدای راه با سوء تفاهم و بدفهمی‌های مختلف همراه شود، برطرف کردن فهم نادرست از آن تلاشی دوچندان را

می‌طلبد و ممکن است در نهایت چندان موفقیت‌آمیز هم نباشد. از سوی دیگر عدم آگاهی مردم نسبت به تعارض منافع و نتایج و پیامدهای آن برای جامعه می‌تواند موجب شود، بستر هنجاری مناسب در جامعه برای مبارزه با تعارض منافع شکل نگیرد. در واقع در حال حاضر در میان اعضای جامعه برخی از مصادیق تعارض منافع نه تنها مذموم نیستند بلکه افراد برای آنها کارکردهای مثبتی نیز قائلند؛ می‌توان به عنوان مثال به مصادیق درب‌های گردان اشاره کرد. وقتی فردی پس از بازنشستگی در بخش دولتی، در بخش خصوصی مشغول به کار می‌شود، افراد آن را دارای نتایج مثبتی برای بخش خصوصی تلقی می‌کنند زیرا امکان استفاده از تجربیات وی در این شرایط فراهم می‌شود.

تعارضات سیاسی میان نخبگان درون حاکمیت از دیگر دلایل عدم موفقیت دولت در ترغیب مجلس به تصویب قانون مدیریت تعارض منافع است. اینکه چه کسی پیشنهاد دهنده قانون باشد، چه کسی مجری آن باشد و نظارت بر آن بر عهده کدام نهاد گذاشته شود، از جمله مسائلی است که به تعارض میان نهادها و قوای گوناگون درون حاکمیت می‌انجامد و در نهایت نتیجه‌ای جز معوق گذاشتن تصویب و اجرای قانون مذکور نخواهد داشت. دولت دوازدهم در اجماع‌سازی حول این موضوع چندان موفق عمل نکرد و نتوانست مجلس و قوه قضائیه را با خود همراه کند. یکی از دلایل این امر آن بود که در تدوین لایحه تعارض منافع نتوانست همکاری و همفکری دیگر قوا و نهادهای درون حاکمیت را جلب نماید و از سوی دیگر نظارت بر اجرای تعارض منافع در تمامی سازمان‌ها و نهادها نیز در لایحه بر عهده قوه مجریه نهاد شد و دیگر قوا نقشی در این زمینه ندارند. بدین ترتیب امکان اینکه از یک سو جلوی تصویب لایحه را بگیرند و از سوی دیگر در اجرا با آن همکاری نکنند، وجود دارد.

ارائه قوانینی مانند مدیریت تعارض منافع به مجلس که گستره آنها همه نهادهای حاکمیتی را شامل می‌شود و از سوی دیگر قانونی مداخله‌گر در امور این نهادهاست و می‌تواند مسائل و درگیری‌های بسیاری را ایجاد کند، نیازمند اجرای طرح‌های حمایت‌گری است تا بتواند به تدریج در خصوص اهمیت تصویب قانون و نتایج آن برای کشور نمایندگان را آگاه نماید و آنها را با این طرح همراه کند.

پیگیری روند **خصوصی‌سازی‌های گسترده نهادهای دولتی** توسط دولت پیش از آنکه لایحه مدیریت تعارض منافع در مجلس تصویب شده و به اجرا گذاشته شود، خود بر میزان تعارض منافع موجود در دستگاه‌های دولتی افزود زیرا خصوصی‌سازی خود یکی از عوامل ایجاد بسیاری از مصادیق تعارض منافع در کشور است.

ابراهیم رئیسی، رئیس دولت جدید در طول **دوره ریاست خود بر قوه قضائیه** و نیز در رقابت‌های انتخاباتی در خصوص مدیریت تعارض منافع موضع‌گیری‌هایی نموده است که نشان از آشنایی وی با این مفهوم و توجه به اهمیت آن برای جلوگیری از بروز فساد و ناکارآمدی در نظام بروکراتیک کشور دارد. از جمله وی با حضور افرادی که در موقعیت تعارض منافع هستند، در عرصه تصمیم‌گیری مخالفت کرده است. «در هر جا که تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی می‌شود، تعارض منافی وجود دارد؛ اما عدالت نباید تحت الشعاع منافع قرار گیرد.» (همشهری آنلاین، ۱۳۹۹/۰۱/۲۸) همچنین وی در دوران رقابت‌های انتخاباتی به **تعارض منافع در حوزه نظام سلامت** اشاره کرد و گفت یکی از مشکلات نظام سلامت کشور تعارض منافع است که باید برای برطرف شدن آن تلاش کرد.

با توجه به آنکه رئیس دولت سیزدهم در همین آغاز راه به مفهوم تعارض منافع اشاره داشته است، می‌توان امیدوار بود که در ادامه راه این موضوع را به صورت جدی‌تر پیگیری نماید. نکته مهم در این زمینه آن است که باید دولت جدید به جای آغاز راهی نو باید سعی کند که از تجربیات دولت پیشین استفاده کند و در راهی که دولت دوازدهم در آن گام برداشت قدم بگذارد تا بتواند کار را به پیش برد و دوباره در همان مشکلاتی گرفتار نشود که دولت پیشین با آنها دست به گریبان بود.

دولت سیزدهم باید تا جای ممکن از سیاسی شدن مفهوم تعارض منافع و ورود آن به بازی‌های سیاسی و جناحی جلوگیری کند زیرا افتادن در چنین مسیری کار را به طور کامل به بیراهه می‌برد و از به نتیجه رسیدن تلاش‌ها جلوگیری خواهد کرد. همچنین باید دولت سیزدهم به این مسأله توجه داشته باشد که گروه‌های ذی‌نفعی که سال‌هاست از مزایای تعارض منافع در نظام اداری سود می‌برند، تمام قد در مقابل مبارزه با آن خواهند ایستاد و اجازه پیشبرد برنامه‌های مدیریت تعارض منافع را نخواهند داد. در نتیجه عزمی جدی و همکاری‌ای میان همه دستگاه‌ها و سازمان‌ها برای به پیش بردن این کار نیاز است وگرنه پس از مدتی تبدیل به تلاشی فرسایشی خواهد شد که به هیچ نتیجه مطلوبی دست نخواهد یافت و شکست آن ممکن است راه را برای ادامه یا تلاش مجدد سد کند.

در نهایت دولت باید به این مسأله توجه داشته باشد که نباید تعارض منافع را در بدو امر جرم‌انگاری نموده و با چنین رویکردی با آن برخورد کرد. بلکه باید آن را همچون مشکلی در نظام اداری دانسته و همان‌گونه که با دیگر مسائل نظام اداری برخورد می‌شود با آن نیز مواجه شد. تبدیل کردن افرادی که در موقعیت تعارض منافع قرار دارند، به مجرم موجب خواهد شد که از همین ابتدای راه با اجرای طرح مخالفت‌های گسترده صورت گیرد و افراد با آن همراهی و همکاری نکنند.

برای مدیریت تعارض منافع راهی دراز در پیش است و هنوز دولت در گام‌های ابتدایی آن قرار دارد اما با پیگیری و تلاش و نیز استفاده از نظرات متخصصان می‌توان این طرح را به پیش برد و در آن به موفقیت‌هایی دست یافت که راه برای گام‌های بعدی هموارتر خواهند کرد. در انتها به چند پیشنهاد عملی به دولت برای پیشبرد بهتر روند مدیریت تعارض منافع اشاره می‌شود:

۱. استفاده از ظرفیت نهادهای مردمی، رسانه‌ها و مراکز تحقیقاتی برای شناسایی و استخراج نقشه کامل مصادیق تعارض منافع در سیستم اجرایی
۲. در دستور کار قرار دادن رویکرد مسئله‌محور و انطباقی برای حل و مدیریت تعارض منافع به جای رویکرد راه‌حل‌محور و بسته‌های نجات از پیش‌آماده
۳. توجه جدی به ایجاد ساختار و بنیاد حقوقی مستحکم، سنجیده و دقیق برای پی‌ریزی قوانین مربوط به مدیریت تعارض منافع (قواعد حداقلی، با بازدهی حداکثری)

۴. فعالیت‌های ترویجی هدفمند و فراگیر برای تصحیح نظام هنجاری جامعه و حساس‌سازی افکار عمومی در تشخیص قبح تعارض منافع
۵. و مهم‌ترین اقدام: تعهد عملی عمیق به مدیریت تعارض منافع در انتصابات و فعالیت‌های دولت و پرهیز از رویکرد نمایشی نسبا به مقوله تعارض منافع.

گزیده اخبار، تحلیل‌ها و گزارش‌های هفته گذشته در حوزه تعارض منافع به این شرح است:

- هشت اندیشکده (ایتان، پژوهشکده سیاست‌گذاری شریف، اندیشکده اقتصاد مقاومتی، پژوهشکده آیندگان، پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهشی، بنیاد توسعه فردا، اندیشکده معنا، مؤسسه فتوح) در نامه‌ای به رئیس جمهور «فقدان تعارض منافع» و «تعیین شاخص‌های سنجش پذیر برای بررسی عملکرد» را به عنوان دو عامل مهم در فرآیند انتخاب وزرا و مدیران دولت سیزدهم مطرح نمودند.
- ولی اسماعیلی، رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس، با انتقاد از مجری تلویزیون که گفته بود پشت پرده اکثر سوالات و تذکرات نمایندگان از وزراء منافع شخصی و حزبی است، این اظهارنظر را توهین به مجلس انقلابی خوانده و تاکید کرد مدیریت تعارض منافع در کمیسیون اجتماعی مصوب و در دستور کار صحن علنی است.
- عبدالرضا مصری، نایب رئیس مجلس شورای اسلامی، تصریح کرد: تعارض منافع یکی از اساسی‌ترین موضوعات در مفاصد اقتصادی است. بسیاری از این تعارض منافع، قانونی است.
- سیدمحسن حسینی پویا، رئیس کمیسیون حقوقی شورای شهر مشهد اظهار داشت: نبود تعارض منافع و وابستگی سازمانی شورای شهر یا اعضا آن به شهرداری یا سایر دستگاه‌های عمومی، اصلی منطقی و عقلایی است.
- مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی ۱۶ مرداد ۱۴۰۰

مطلبه ۸ اندیشکده برای مدیریت تعارض منافع در دولت سیزدهم

هشت اندیشکده - ۹ مرداد ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

هشت اندیشکده (ایتان، پژوهشکده سیاست‌گذاری شریف، اندیشکده اقتصاد مقاومتی، پژوهشکده آیندگان، پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهی، بنیاد توسعه فردا، اندیشکده معنا، مؤسسه فتوح) در نامه‌ای به رئیس جمهور «فقدان تعارض منافع» و «تعیین شاخص‌های سنجش پذیر برای بررسی عملکرد» را به عنوان دو عامل مهم در فرآیند انتخاب وزرا و مدیران دولت سیزدهم مطرح نمودند. در بخشی از این نامه آمده است:

به منظور تقویت و تسریع حرکت کشور در مدار پیشرفت و باتوجه به اراده و انگیزه جنابعالی برای تحقق این مهم، پیشنهاد می‌شود:

اولاً «فقدان تعارض منافع» به عنوان شرط لازم در معرفی مدیران ارشد دولت به مجلس شورای اسلامی و یا انتصاب ایشان مدنظر قرار گیرد و تمامی ایشان نیز ملزم به امضاء و انتشار عمومی «مراومه حافظ منافع عامه» باشند. هر مدیری در این مراومه باید عدم تعارض منافع خود را حین و پس از اتمام مسئولیت تأیید نموده و در صورت اثبات خلاف واقع بودن اظهارات، مجازات‌های مشخصی را بپذیرد.

ثانیاً پیش از معرفی مدیران ارشد دولت به مجلس شورای اسلامی و یا انتصاب ایشان، انتظارات شما از ایشان تصریح شده، به صورت تعداد محدودی «شاخص سنجش‌پذیر» با ایشان توافق و به صورت عمومی منتشر گردد. بدین ترتیب اهم وظایف هر مدیر مشخص می‌شود و در نتیجه به طور واقعی در برابر آن‌ها پاسخگو خواهد بود. بدیهی است همه گزارش‌های عملکرد دستگاه‌ها نیز باید بر اعلام وضعیت این شاخص‌ها متمرکز شود.

✍ اندیشکده اقتصاد مقاومتی

چرایی نیاز به شفافیت و تعارض منافع

مصطفی هدایی - ۱۰ مرداد ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

در سال‌های اخیر تلاش شده تا لوایح و طرح‌هایی برای قانونمند کردن شفافیت و قانون تعارض منافع تصویب و اجرایی شود ولی تا به امروز این امر عملی نشده و امید است در دولت جدید، مجلس شورای اسلامی قانون شفافیت و تعارض منافع را با هماهنگی با مدیریت جدید اجرایی، بررسی و به رأی بگذارد. با روی کارآمدن رئیسی که چند دهه با قانون و حقوق دست‌وپنجه نرم کرده این امید را می‌دهد که دولت وی قانون شفافیت و تعارض منافع را با تصویب در مجلس شورای اسلامی به نحو احسنی اجرایی کند. متأسفانه قانون سلامت اداری مصوب سال ۱۳۹۰ و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷، با کم‌کاری، کارشکنی و بی‌توجهی مجلس و دولت تا به امروز نتوانست به شکل قابل قبولی اجرایی شود و موفقیتی در این زمینه‌ها شاهد نبودیم. اجرای بدون تنازل قانون می‌تواند کارکرد اصلی دولت رئیسی باشد تا قانون‌مداری به فرهنگ اصلی در جامعه و ادارات دولتی و نهادها و سازمان‌های عمومی تبدیل شود.

✍ روزنامه رسالت

تعارض منافع از تحقق وعده‌های رئیس جمهور جلوگیری می‌کند

محمد امینی رعیا، علی ملکی، مجید الماسی، اصغر عیوضی - ۱۰ مرداد ۱۴۰۰
◀ کلیات تعارض منافع

پس از انتشار نامه ۸ اندیشکده خطاب به رئیس‌جمهور مبنی بر ضرورت توجه به تعارض منافع، برخی فاندیشکده‌های مذکور با حضور در برنامه‌ای تلویزیونی به تشریح مفاد نامه پرداختند.

محمد امینی رعیا: برای جلوگیری از تعارض منافع باید در دستگاه‌های گوناگون سامانه‌های برخط و شفاف وجود داشته باشد. در نامه ای به حجت الاسلام والمسلمین رئیسی رئیس‌جمهور منتخب نوشتیم خواستیم وی براساس مرام نامه حافظ منافع عامه مسئولان دستگاه‌ها را انتخاب کند و این مرام نامه به وسیله آنها امضا شود. حل همه مسائل با قانونگذاری اشتباه است زیرا راه حل همه مشکلات و مسائل در قانون جمع نمی‌شود بنابراین مرام نامه حافظ منافع عامه می‌تواند آغاز نهادینه شدن گفتمان جلوگیری از تعارض منافع باشد.

علی ملکی: برای انتخاب مسئولان در دوره‌های گذشته به بهانه تخصص اصل تعارض منافع را فدا و ریشه فساد را ایجاد کردیم. با توجه به اینکه بسیاری از امتیازها مانند مجوزها و قیمت گذاری‌ها در دست دولت است این مسئله می‌تواند تعارض منافع ساختاری ایجاد کند. در مرام نامه حافظ منافع عامه که به رئیس‌جمهور منتخب پیشنهاد داده ایم فرد مسئول در عقد قرارداد، در استفاده از مجوزها، خویشتن سالاری و تابعیت مضاعف، ممنوعیت و محدودیت دارد. شاخص سنجش پذیر و تعارض منافع اگر اجرا شود بسیاری از افراد تمایلی برای مسئولیت پذیری نخواهند داشت. رفع تعارض منافع فردی و ساختاری گام‌های نخست دولت آینده است.

مجید الماسی: تعارض منافع منطق دارد و ساده انگاری تعارض منافع آسیب می‌رساند. با امضای مرام نامه ای که ضمانت‌های محکمی ندارد در مسئله تعارض منافع به نتیجه نمی‌رسیم که نمونه آن موضوع سوت زنی در دستگاه‌ها بود که بی نتیجه ماند. در موضوع تعارض منابع با مجلسی روبرو هستیم که لایحه تعارض منافع، لایحه شفافیت آرا و لایحه اصلاح سلامت نظام اداری را که در سال ۹۸ از طرف دولت به مجلس شورای اسلامی ارسال شد، اعلام وصول نکرده است در حالی که رئیس‌جمهور ابتدای آغاز بکار این مجلس به رئیس‌مجلس نامه نوشت و این لوایح را در اولویت قرار داد. بسیاری از موانع ما در حوزه فساد، در مدیریت تعارض منافع ۱۰ برابر می‌شود. هنوز منطق نفع ملی مشخص نشده است و در مبارزه با فساد سیاسی کاری می‌کنیم. نظام آماری ما هنوز برای محرم دانستن افکار عمومی و شفاف سازی به بلوغ نرسیده است و از ظرفیت رسانه‌ها در نظارت و ارزیابی استفاده نمی‌کنیم. مسئولان بدانند باید بین اعتراض و خروج تفاوت قائل شویم و بدانیم کسی که به تعارض منافع مسئولان اعتراض می‌کند دغدغه کشور و دستگاه‌های اجرایی را دارد.

اصغر عیوضی: اگر دولت آینده اراده دارد موانع تصمیم‌گیری درست را از سر راه مدیران خود بردارد باید مسئله تعارض منافع را حل کند. اگر رئیس‌جمهور منتخب اختیار خود برای اجرای وعده‌هایی را که داده است ناکافی می‌داند همین ابتدا آن را اعلام کند تا حل شود و نگذارد دوران ریاست جمهوری اش که تمام شد بگوید من اختیار نداشتم.

تعارض منافع، گلوگاه ایجاد فساد

یحیی مرتب، احسان پرنیان، محمد نوری - ۱۱ مرداد ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

میزگردی با عنوان «مبارزه با مفساد اقتصادی» با حضور یحیی مرتب کارشناس اندیشکده شفافیت برای ایران، احسان پرنیان مدیرگروه مبارزه با فساد اندیشکده امیرکبیر و محمد نوری کارشناس حوزه سیاستگذاری، برگزار شد که در ادامه خلاصه‌ای از آن را ملاحظه می‌کنیم:

مرتب: بررسی تجربه دنیا در رابطه با مسأله مبارزه با فساد نشان می‌دهد که کشورهای موفق در این رابطه کشورهایی بوده‌اند که قوه مجریه در این رابطه در رأس کار و به عبارتی در وسط میدان بوده است. در این رابطه به ذکر دو مثال می‌پردازم یکی اقدام دیوید کامرون نخست‌وزیر انگلستان در خصوص مطرح کردن باب شفافیت است که با این مسأله کارهای بسیار عظیمی انجام داد. همچنین جان اف کندی رئیس‌جمهور وقت آمریکا در دهه ۶۰ میلادی پیام مفصلی به کنگره نوشت که در آنجا برای اولین بار اعلام شد که برای مبارزه با فساد سیاست‌مان تغییر کرده و در این رابطه از سیاست سخت به سیاست نرم می‌رویم و لذا به جای بگیر و ببند اقدام به پیشگیری می‌کنیم و در واقع جان اف کندی در آنجا مسأله تعارض منافع را برای اولین بار مطرح کرد که ما می‌خواهیم به طور جدی با تعارض منافع مبارزه کنیم. بنابراین در مسأله مبارزه با فساد خود رأس و نه حتی وزرا و دیگران بلکه دقیقاً رئیس‌جمهور و رئیس قوه قضائیه باید توجیه باشند تا این کار پیش رود و اگر توجیه نباشند هر قانون و هر سیاستی که مجلس تعیین کند و هر اجباری که قوه قضائیه انجام دهد نتیجه‌بخش نخواهد بود. دو اصطلاح «شفافیت» و «تعارض منافع» وارد کشور شده است اما به جای اینکه در رابطه با این دو موضوع تحقیق و بررسی صورت گیرند و به درستی فهمیده شود به مبتذل‌ترین و تبلیغاتی‌ترین شیوه ممکن از آن استفاده می‌شود، لذا برخی بدون اینکه بفهمند این عبارات کجا باید استفاده شود و معنایش چیست، هر جایی می‌روند استفاده می‌کنند. زیرا به دنبال روزمه ساختن برای خودشان هستند. برخی از مسئولان بدون اینکه موضوع تعارض منافع را به درستی فهمیده باشند فقط برای اینکه بگویند بلد هستند و می‌دانند، همه چیز را به تعارض منافع ربط می‌دهند در حالی که این مسائل واقعا آسیب‌زا است. شفافیت هم برای بسیاری از مسئولین فهم نشده است، شفافیت هیچ مسأله‌ای را حل نمی‌کند زیرا شفافیت صرفاً برای این است که روشن کند شما چه مسأله‌ای دارید. شفافیت راه حل نیست بلکه شفافیت به شما نشان می‌دهد که درد دارید. بنابراین گاهی مطالب خوب فهم نمی‌شود زیرا نمایندگان و مسئولین ما می‌خواهند انقلابی حرف بزنند و به علت عدم فهم دقیق از مطالب گاهی انقلابی حرف زدن شعاری می‌شود.

محمد نوری: لایحه مدیریت تعارض منافع صرفاً کلیات خیلی خوبی دارد و از آنجا که همه نسبت به آن احساس مثبتی دارند لذا دوست دارند این لایحه به سرانجام برسد اما وقتی جزئیات آن بررسی می‌شود دارای اشکالات مهمی است.

احسان پرنیان: به اعتقاد من حضور آقای رئیسی در قوه قضائیه در زمینه مبارزه با فساد بسیار موثرتر بود و اگر ایشان همان خیزی را که در قوه قضائیه در رابطه با مسأله مبارزه با فساد برداشته بود را ادامه می‌داد بسیار می‌توانست موثر باشد و در بلندمدت کارهای ایشان در بحث مبارزه با فساد می‌توانست اثرات عمری برای کشور داشته باشد.

تعارض منافع و کاهش عدالت و کیفیت آموزشی

محمد داوری (سخنگوی سازمان معلمان ایران) - ۱۱ مرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

مهم‌ترین بحث در زمینه تعارض منافع در آموزش و پرورش، آموزش رسمی و غیررسمی است؛ آموزش غیررسمی تمام کسانی را در برمی‌گیرد که خارج از سیستم آموزش و پرورش، در حوزه آموزش، مشاوره، کلاس‌های کنکور و موارد معطوف به آن‌ها در قالب مؤسسات، شرکت‌ها و آموزشگاه‌ها هستند؛ این‌ها مصادیق تعارض منافع در خارج از نظام آموزش و پرورش هستند. برخی از مصادیق تعارض منافع در درون نظام آموزش و پرورش هستند که بزرگ‌ترین و وسیع‌ترین موردش مدارس غیرانتفاعی هستند. بحث تألیف، چاپ و توزیع کتب درسی یکی دیگر از مصادیق است، از آن جهت که در تألیف کتب درسی، قراردادهای چاپ این کتاب‌ها و توزیع آن‌ها افرادی ذینفع هستند که ممکن است به صورت مستقیم یا غیرمستقیم با مدیرهای آموزش و پرورش زد و بندهایی داشته باشند. در انواع واگذاری‌های دیگر در آموزش و پرورش نیز ما چنین مصادیقی را می‌بینیم از جمله طرحی که به تازگی مطرح شده تحت عنوان «معلمان خرید خدمت» یعنی مدارس دولتی را در اختیار کسانی که مجوز مدارس غیرانتفاعی دارند، قرار می‌دهند بدین ترتیب که ساختمان و دانش‌آموز را در اختیار فرد قرار می‌دهند و می‌گویند خودت معلم استخدام کن و حقوق معلم را بده و آموزش و پرورش فقط بخشی از سرانه هر دانش‌آموز را می‌دهد. آن‌ها شهریه‌ای از دانش‌آموزان نمی‌گیرند ولی آموزش و پرورش یک بودجه‌ای بابت هر دانش‌آموز به این مدارس پرداخت می‌کند. بدین ترتیب آموزش و پرورش ۷۵٪ در هزینه‌ها صرفه‌جویی کرده و این افراد هم که می‌خواهند مثلاً از یک میلیارد تومان بودجه‌ای که می‌گیرند حداقل ۲۰۰ میلیون تومان سود خود را بردارند، از کیفیت آموزش می‌زنند و حقوق معلمان را نمی‌دهند. بدین ترتیب تمام کاسه‌های تعارض منافع سر دانش‌آموز می‌شکند. پس بحث تعارض منافع را در معلمان خرید خدمت، تألیف، چاپ و نشر کتاب‌های درسی و مدارس غیرانتفاعی (از گرفتن مجوز تا وام و بقیه تسهیلات) می‌بینیم. استفاده از املاک و فضاهای متعلق به آموزش و پرورش یکی از رانت‌های مهم است و عامل ایجاد تعارض منافع به شمار می‌رود. بزرگ‌ترین ملک آموزش و پرورش که سروصدای زیادی در موردش به پا شد، اردوگاه باهنر بود.

فکر می‌کنم از زمانی که خصوصی‌سازی و برون‌سپاری در سیستم مدیریتی شروع شد. باینکه اصل خصوصی‌سازی و برون‌سپاری قابل دفاع است اما سیستم در آن زمان آمادگی این کار را نداشت.

✉ مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه

نبود تعارض منافع و وابستگی سازمانی شورای شهر اصلی عقلایی است

سیدمحسن حسینی پویا (رئیس کمیسیون حقوقی شورای شهر مشهد) - ۳ مرداد ۱۴۰۰

◀ تعارض منافع در حوزه شهرداری و شوراهای

تصمیمات شورای اسلامی شهر باید بر مدار مصلحت عمومی باشد و نمایندگان شورای شهر در داوری بین منافع مردم و منافع دستگاه‌های عمومی، باید با فراغ بال بتوانند مصلحت عمومی را شناسایی کرده و بر آن مبنا تصمیم‌گیری کنند. بر این مبنا، نبود تعارض منافع و وابستگی سازمانی شورای شهر یا اعضا آن به شهرداری یا سایر دستگاه‌های عمومی، اصلی منطقی و عقلایی است.

✉ خبرگزاری ایمن

تعارض منافع فردی مقامات عامل پیدایش حقوق نجومی است

سید امیر سیاح (عضو مرکز پژوهش‌های مجلس) - ۱۱ مرداد ۱۴۰۰
 ◀ کلیات تعارض منافع

از اوایل سال ۹۶ بر اساس ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه دولت موظف بود همه دریافتی‌ها و همه مزایای مسئولان را در سامانه‌ای برای اطلاع عموم منتشر کند، اینکه می‌گوییم برای اطلاع عموم مهم است، چراکه دولت و بخشی از نمایندگان در زمانی که قانون برنامه ۵ ساله ششم در حال تصویب بود تلاش کردند «برای اطلاع عموم» را حذف کنند که در این صورت عملاً شفافیت از بین می‌رفت. از مجلس فعلی انتظار می‌رفت از روز اول این موضوع بسیار مهم ضد فساد را در دستور کار قرار دهد ولی با کمال تعجب می‌بینیم پیگیر اجرای قانون نیست، گویا همه مسئولان دست‌به‌دست هم داده‌اند و نمی‌خواهند این قانون اجرا شود.

تعارض منافع فردی مقامات و کارکنان با سمت‌هایی که دارند عامل پیدایش حقوق نجومی است. به گفته رهبر معظم انقلاب، تمام این حقوق‌های نجومی حرام است ولی متأسفانه اجرای قانون و شفافیت حقوق و مزایا به دلیل تعارض منافع به تعویق می‌افتد و تا وقتی وجدان و تعهد نباشد حقوق نجومی را می‌خورند و آب هم رویش می‌نوشند.
 ✉ پایگاه خبری تحلیلی قدس آنلاین

جلوگیری از تعارض منافع در تصویب طرح‌ها در شورای شهر

سید ابراهیم حسینی (امام جمعه ساوه) - ۱۴ مرداد ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در شوراها و شهرداری

رعایت مصالح شهروندان و جلوگیری از تعارض منافع در تصویب کردن طرح‌ها مورد تاکید است. شورای شهر باید برای ارتقای شاخص‌های فرهنگی شهر در تعامل با شورای فرهنگ عمومی برنامه ارائه دهد. شفافیت در تصمیم‌گیری و نظارت بر عملکرد و کارکرد شهردار برای احصای مشکلات مردم و تلاش برای برطرف کردن آنها یک ضرورت است.
 ✉ خبرگزاری ایسنا

انتقاد رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس از مجری صداوسیما

ولی اسماعیلی (رئیس کمیسیون اجتماعی مجلس) - ۱۳ مرداد ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در مجلس

جناب حیدری مجری رسانه ملی، گفتند پشت پرده اکثر سوالات و تذکرات نمایندگان از وزراء منافع شخصی و حزبی است! بی‌شک این توهین به مجلس انقلابی است. بنده بیش از ۵۰ تذکر و ده‌ها سوال از وزرا داشتم؛ هر کدام بخاطر منافع فردی و جناحی هست را مجری محترم رسانه‌ای کنند. جهت اطلاع عرض کنم، مدیریت تعارض منافع هم در کمیسیون اجتماعی مصوب و در دستور کار صحن علنی است.

✉ مشرق نیوز

ضرورت حذف امضاها و تعارض منافع مدیران دولتی

محمد رحیم عیوضی، احسان پرنیان، محمد ملکی، مهدی ثنایی - ۱۳ مرداد ۱۴۰۰
◀ کلیات تعارض منافع

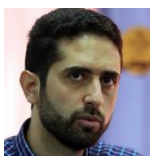
محمد رحیم عیوضی (کانون تفکر ایران): موارد زیاد سوءاستفاده از مناصب دولتی که موجب زیان های فراوان مادی و معنوی به منافع عمومی شده است. مدیر و مسئولی که از تصمیمات خود منتفع یا متضرر می شود نمی تواند در حوزه مسئولیتی خود به خوبی عمل کند بنابراین باید افرادی در مناصب دولتی منصوب شوند که زمینه هرگونه تعارض منافع را نداشته باشند و عضو و سهامدار هیچ شرکتی نباشند. فرد مسئول دولتی نباید سهامدار هیچ شرکتی باشد و اگر هست باید قبل از قبول مسئولیت دولتی از سهامداری آن شرکت انصراف دهد و هرکس وارد حاکمیت می شود باید از تمام جایگاههای قبلی حوزه مسئولیت خود در بخش خصوصی منفک شود.

احسان پرنیان (اندیشکده امیرکبیر): تجربیات گذشته نباید تکرار شود و افرادی که طمع دارند و دنبال منافع شخصی و مادی بوده و عضو و سهامدار شرکتها هستند نباید در همان حوزهها مسئولیت بگیرند و باید زمینه هرگونه سوءاستفاده از مناصب دولتی از بین برود و افرادی که منافع دارند در مناصب دولتی به کار گرفته نشوند. طرح تعارض منافع لایحه ای ضعیف و دارای نقص زیاد است و هنوز در دستور کار بررسی در صحن علنی مجلس شورای اسلامی قرار نگرفته است و دولت جدید باید با اصلاح مناسب این طرح، تسریع در تصویب قانون را خواستار شود.

علی ملکی (اندیشکده حکمرانی شریف): تعارض منافع مدیران دولتی گسترده و پیچیده شده و نظارت اجتماعی و عمومی و ایجاد شفافیت از راههای مهم مبارزه با فساد و جلوگیری از تعارض منافع مدیران دولتی است. کسانی باید مسئولیت بگیرند که دنبال خدمت به مردم هستند نه منافع اقتصادی، وگرنه نباید مسئولیت بگیرند و با ایجاد شفافیت و نظارت عمومی می توان از بسیاری فسادها و سوءاستفاده مدیران دولتی پیشگیری و جلوگیری کرد.

مهدی ثنایی (اندیشکده شفافیت برای ایران): سهامداری و شرکت داری از مصادیق مهم تعارض منافع در مناصب دولتی است که باید از آن جلوگیری شود و برای تحقق این مهم باید زیر ساختهای قانونی ایجاد و یا اصلاح گردد. عدم ورود مدیران دولتی به فعالیت های شخصی و گروهی اقتصادی از دغدغه های مقام معظم رهبری از گذشته تا امروز بوده است و دولت جدید باید از مسئولان دولتی پیش از قبول مسئولیت تعهد بگیرد که از سهامداری و قبول مسئولیت در شرکت های خصوصی خودداری کنند و این موضوع باید به صورت شفاف برای مردم قابل رصد و پیگیری باشد.

راه‌های مقابله با تعارض منافع چیست؟

حسین قریشی (پژوهشگر سیاستگذاری عمومی) - ۱۲ مرداد ۱۴۰۰
 ◀ طرح و لایحه‌ی تعارض منافع

اگر قرار است تعارض منافع را مدیریت کنیم بهتر است اول تعارض منافع مقامات بالایی کشور را حل کنیم و به آن‌ها اولویت دهیم. در کشور ما از سال‌های ۹۵ مطالعات متعددی شروع شده است و در سال ۹۷ هم طرح مدیریت تعارض منافع، اعلام و وصول شده است، در سال ۹۸ هم لایحه‌ی ای به مجلس شورای اسلامی ارسال شده است. مشکل تعارض منافع در مبحث قانون گذاری قابل پیگیری است و دولت جدید می‌تواند لایحه‌ی را به قانون تبدیل کند، اما بعضی از موارد احتیاج به قانون ندارد، به همین این صورت افرادی که به دنبال معرفی وزیرها هستند می‌توانند مشکل تعارض منافع را مطرح کنند. یکی از راه‌های مقابله با تعارض این است که افراد منافع شخصی خود را اعلام کنند که این منافع به صورت عمومی یا خصوصی است، یک مورد دیگر این است که سهامداری در مدیران ارشد ممنوع شود، برای مثال وزیر بهداشت در حوزه خودش مسئولیت نداشته باشد. خویشاوند سالاری هم به همین صورت است که یک پروژه را به خویشاوندان خود واگذار کنند و مسئله دیگر هدیه گرفتن است که باید برای مدیریت تعارض بررسی و ممنوع شود.

✉ باشگاه خبرنگاران جوان

گزینه‌های مطرح برای وزارت آموزش و پرورش، مدرسه خصوصی دارند

سحر بیات (کارشناس ارشد حوزه تعلیم و تربیت) - ۱۱ مرداد ۱۴۰۰
 ◀ تعارض منافع در حوزه آموزش عمومی

حمیدرضا حاجی بابایی، احمد حیدری، محمد طیب صحرائی، احمد قیومی، سید بابک هاشمی نکو، سیدعلی یزدیخواه و دوباره محسن حاج میرزایی گزینه‌هایی هستند که نامشان برای تصدی پست وزارت آموزش و پرورش به گوش می‌رسد اما قبل از بررسی مشخصات کلی نامزدها در لیست به عنوان رهبر آموزشی آینده کشور در دولتی که با شعار گفتمان عدالت، شفافیت و کابینه مردمی، آرای فرهنگیان را جذب کرد، مایلیم در خصوص تحول در نظام تعلیم و تربیت مقدمه‌ای را ارائه کنم. تحول در تعلیم و تربیت نیازمند تغییرات بنیادین در تفکر و نگرش دولتمردان و سیاست‌گذاران است. نگرشی که به برقراری عدالت آموزشی و توسعه منزلت و معیشت معلمان منجر شود و چالش بزرگ تعارض منافع را برطرف کند.

اکنون نام کسانی شنیده می‌شود که تحصیلات آکادمیک مرتبط با حوزه تعلیم و تربیت ندارند و این یعنی عدم اعتقاد و نگرش مثبت به تخصص و صاحب‌نظر بودن. دوم این که دارای مدارس تراز اول خصوصی هستند و این به معنی عدم اعتقاد و نگرش مثبت به حل چالش تعارض منافع است. سوم این افراد دارای رزومه‌های مخدوش‌اند و تمایلی شدید به موقعیت و جایگاه دارند و برای رسیدن به این هدف روی هر صندلی‌ای جلوس کرده‌اند که لاقط تعلیم و تربیت ایران تجربه حضور چنین افرادی را در مسند وزارت داشته است و نتیجه آن هم جز آسیب و نارضایتی فرهنگیان چیزی نبوده است.

✉ روزنامه رسالت

تعارض منافع از اساسی ترین موضوعات در مفاصد اقتصادی است

عبدالرضا مصری (نایب رئیس مجلس شورای اسلامی) - ۱۴ مرداد ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

تعارض منافع یکی از اساسی ترین موضوعات در مفاصد اقتصادی است. بسیاری از این تعارض منافع، قانونی است. بیشتر تعارض منافع در زمانی رخ می دهد که افراد اختیار دارند هم در بخش دولتی و به صورت همزمان در بخش خصوصی فعالیت کنند.

📌 خبرگزاری شبستان

تنقیح مسئله تعارض منافع؛ مبارزه با فساد از میانه راه؟!

علی کشوری (طلبه حوزه علمیه قم) - ۱۲ مرداد ۱۴۰۰

◀ کلیات تعارض منافع

به دلیل تمرکز فضای کارشناسی کشور بر روی مسئله مبارزه با فساد و ظلم - و به دلیل باز تولید ادبیات ناکارآمد و پر از بدعت توسعه غربی در این حوزه - به تنقیح مفاهیم پایه این حوزه مانند "مدیریت تعارض منافع" می پردازم. در مفهوم تعارض منافع - که به عنوان ریشه بروز فساد معرفی می شود - کارشناسی موجود به دنبال "مدیریت تعارض منافع افراد" و نه جلوگیری از فربه شدن قوه منفعت طلبی افراد - قبل از پیدایش وضعیت تعارض منافع - است. به عبارت بهتر کارشناسی موجود، به دنبال مدیریت فساد از میانه راه است! از منظر کارشناسی الگوی پیشرفت اسلامی، مبارزه با فساد و ظلم به مردم از مقابله با ریشه های سه گانه فساد - شامل مبارزه با سه مسئله ۱ - حرص، حسد و استکبار فرد - شروع می شود. به عبارت دیگر با فرض وجود این اوصاف فسادزا و ظلم آفرین در فرد و با فرض تقویت آن توسط نظم اجتماعی، فساد در کشور قانونی و مسیری تعریف شده پیدا می کند و فساد به دو دسته فساد قانونی و فساد غیر قانونی تقسیم می شود (مانند فساد در بخش تقنین کشورهای توسعه یافته و شکل گیری مافیا در بخش های دارو و تجهیزات پزشکی، خودرو، قاچاق انسان و اسلحه و...) اگر مبارزه با حرص، حسد و استکبار را به عنوان مبنای مبارزه با فساد و ظلم تعریف کنیم؛ راهبردهایی مانند، تکامل تعریف سود از ارزش افزوده و سود اقتصادی به سود ارتباطی، منع تجمیع سرمایه از طریق تحریک حرص، راه اندازی گسترده بنگاه های کوچک و خانواده محور و طراحی حداکثری استراتژی تولید غیر متمرکز، تأکید بر "عمومی شدن تجارت" به عنوان مکانیزم انگیزه ساز برای تولید و مقابله کننده با رانت، اجرای جدی حدود مرتبط و... برای مبارزه با فساد پیشنهاد می شود.

📌 پایگاه فقه نظام

محتوای چند رسانه‌ای تعارض منافع

در هفته گذشته، یک کلیپ و یک برنامه تصویری مرتبط با تعارض منافع در فضای مجازی منتشر شد:

- [کشاکش منافع | قسمت چهارم: تعارض منافع در صنعت خودرو / آپارات / ۲۳ تیر ۱۴۰۰](#)

اواخر سال ۱۳۹۸ بود که گزارش تحقیق و تفحص از صنعت خودروسازی به صحن مجلس رسید. گزارشی که در آن از تعارض منافع در صنعت خودروسازی بالاخص سهامداری تودرتو و چندلایه شرکت‌های مختلف خودروساز، به عنوان یکی از اصلی‌ترین علل فساد و ناکارآمدی در این صنعت یاد کرده بود. مدیریت تعارض منافع و مبارزه با فساد در صنعت خودروسازی، بسیار پیچیده است. چرا که شرکت‌های بزرگ و کوچک مختلف در بخش‌های مختلف صنعت خودرو، بخش‌های بزرگی از وزارت صنعت در دولت و دیگر گروه‌های مختلف ذینفع درگیر این بازی چندوجهی هستند که هر کدام منافع خاص خود را دارند. در این قسمت به سراغ گفتگو با مرحوم مهندس محمدرضا نجفی نماینده سابق مجلس و مسئول طرح تحقیق و تفحص از صنعت خودرو و دکتر میثم طاهری مشاور طرح تحول صنعت خودرو رفتیم تا ضمن آشنایی با مصادیق تعارض منافع در صنعت خودرو، به بررسی ابعاد پیچیده و چندلایه خودسهامداری شرکت‌های خودروساز بپردازیم.

- [تعارض منافع چه بر سر تولید آورده است؟ / تلویزیون / آپارات / اخبار شبکه یک صدا و سیما / حسین قریشی پژوهشگر سیاستگذاری عمومی / ۱۲ مرداد ۱۴۰۰](#)

تحلیل فضای مجازی: عدم تعارض منافع؛ یکی از معیارهای انتخاب وزیران معیاری پیشنهادی از سوی کارشناسان و کاربران

محمد عادل

در هفته گذشته و طی روزهای پنجشنبه هفتم تا چهارشنبه سیزدهم مردادماه، ۱۳۹ توییت در توییتر و ۳۵ مطلب در تلگرام منتشر شده است که به مسئله تعارض منافع پرداخته‌اند. با آغاز به کار دولت سیزدهم در هفته گذشته و پیشنهادهای چند اندیشکده در راستای تلاش برای حضور افراد فاقد تعارض منافع در این دولت، کاربران در فضای مجازی نیز به مسئله انتخاب وزیران پرداختند. از این رو برخی از آن‌ها سعی داشتند تا اهمیت این موضوع را تشریح کرده و یا حتی با مخاطب قرار دادن رئیسی، پیشنهادهای خود را به وی ارائه دهند. این موضوع محدود به رئیس‌جمهور نبوده و برخی به رئیس‌جمهور جدید قوه قضاییه نیز پیشنهادهایی برای عدم به‌کارگیری افراد دارای تعارض منافع داده بودند.

کارشناسان و کاربران از اهمیت عدم تعارض منافع در دولت جدید می‌گویند

در هفته گذشته که مصادف با آغاز فعالیت رسمی رئیس‌جمهور سیزدهم بود، گمانه‌زنی‌ها پیرامون وزیران احتمالی آینده نیز شدت بیشتری یافتند. فارغ از اینکه چه کسانی ممکن است برای این مناصب به مجلس معرفی شوند، کاربران و کارشناسان در شبکه‌های اجتماعی و یا رسانه‌ها سعی داشتند معیارهای مختلفی را برای انتخاب وزیران به رئیسی پیشنهاد دهند. یکی از این معیارها عدم تعارض منافع وزیران پیشنهادی بود که کاربران به انحاء گوناگون یا سعی داشتند به‌نوعی رئیس‌جمهور را مخاطب خود قرار دهند و یا اهمیت آن را برای سایر کاربران شرح دهند.

اولین پیشنهاد از سوی هشت اندیشکده بود که در [نامه‌ای](#) به رئیسی اعلام کردند که می‌توانند در تدوین «مرامنامه حافظ منافع عامه» و «تعیین شاخص‌های سنجش‌پذیر متناظر با هر یک از مدیران ارشد مرتبط با رئیس‌جمهور» به دولت جدید کمک کنند. به گزارش [کانال تلگرامی منور](#)، این هشت اندیشکده که شامل اندیشکده‌های ایتان، پژوهشکده سیاست‌گذاری شریف، اندیشکده اقتصاد مقاومتی، پژوهشکده آیندگان، پژوهشکده چشم‌انداز و آینده‌پژوهشی، بنیاد توسعه فردا، اندیشکده معنا، مؤسسه فتوح بودند، در نامه خود اهمیت این موضوع را بدین صورت توضیح دادند: «تجربه اندیشکده‌ها در بررسی مسائل اساسی کشور طی سال‌های اخیر نشان می‌دهد که نظام تصمیم‌گیری کشور را دو عامل مهم با اختلال جدی مواجه ساخته است: عامل نخست تعارض منافع مدیران ارشد است؛ تعارض بین منافع فردی / گروهی / صنفی با منافع عامه عامل قدرتمندی است که به‌صورت خودآگاه یا ناخودآگاه مسیر اتخاذ و اعمال تصمیمات صحیح را مسدود می‌کند... از جمله مصادیق بارز تعارض منافع می‌توان به عضویت مدیران در هیئت‌مدیره شرکت‌های خصوصی مرتبط پیش از تصدی مسئولیت دولتی، اشتغال هم‌زمان یک مدیر در نهادهای متعدد عمومی به‌ویژه در فعالیت‌های نیازمند کار تمام‌وقت و تابعیت مضاعف مدیران یا بستگان درجه یک ایشان اشاره کرد».

این موضوع به خصوص زمانی مورد توجه کاربران قرار گرفت که مدیران برخی از این اندیشکده‌ها با حضور در برنامه گفتگوی ویژه خبری صداوسیما به تشریح مواضع خود در این نامه پرداخته و از تعارض منافع و لزوم توجه به آن در انتخاب وزیران سخن گفتند. در همین راستا [کانال تلگرامی بیداری ملت](#)، توییت پیشین مدیر یکی از همین اندیشکده‌ها یعنی محمد امینی رعایا، مدیر اندیشکده اقتصاد مقاومتی را بازنشر کرد که در آن گفته بود:

«انتخاب وزرای که تعارض منافع دارند اول از همه به ضرر خود رئیس جمهور است! وزیر بهداشتی که هم‌زمان طبابت می‌کند یا سهامدار بیمارستان خصوصی است، خودآگاه یا ناخودآگاه نمی‌تواند در جهت منافع عامه تصمیم بگیرد. وقتی رئیس اتاق بازرگانی می‌شود معاون رئیس جمهور، افزایش واردات حتمیست و دیدیم!».

وی در توییتی دیگر نیز همین امر را مورد تأکید قرار داده و نوشت:

«دولت سیزدهم برای اینکه بتواند اقتصاد ایران را در این شرایط سخت اداره و سپس متحول کند، باید حتما حتما حتما ۳ چیز را باهم داشته باشد: ۱- رویکرد یکپارچه و درست به مسائل و راهکارها ۲- برنامه تحول آفرین و سنجش پذیر در حوزه‌های اولویت دار ۳- وزیران تحولی و فاقد تعارض منافع».

برخی مسئولان نیز در شبکه‌های اجتماعی به این مسئله توجه نشان دادند چنانچه احسان خاندوزی، نماینده مجلس، در توییتی مدیریت تعارض منافع را راهی برای ایجاد اعتماد دوباره مردم به دولت دانسته است. در این راستا وی لزوم به کارگیری افراد فاقد تعارض منافع را فراتر از وزیران دانسته و اشاره کرده است که در تمامی سطوح مدیریتی دولت این معیار باید لحاظ شود:

«یک اولویت در آغاز به کار دولت سیزدهم، مدل رفتاری منجر به بازگرداندن اعتماد ملت به دولت است. الگوی همکاری نخبگان و سازوکار نظارت همگان و کنترل تعارض منافع مدیران، در عبور از این گرده سخت به دولت کمک خواهد کرد».

کاربران عادی نیز زمانی که می‌خواستند بر اهمیت این موضوع تأکید کنند بیش از هر وزارتخانه‌ای، [تعارض منافع در وزارت بهداشت](#) را هدف می‌گرفتند که تجربه آن نشان داده است تعارض منافع می‌تواند چه آسیب‌هایی برای کلیت جامعه داشته باشد چنانچه کاربرانی در مورد این وزارتخانه می‌نویسند:

«تو همین وزارت‌خونه که متصدی امور هم هست کلی جاها و بارها شده به سبب داشتن قدرت و نفوذ از این برتری استفاده کنن... بزرگ‌ترین عاملش هم عرض کردم تعارض منافع هست که خودش از رنگی‌تر بودن خون پزشکان نشئت می‌گیره».

«در مورد وزارت بهداشت و درمان، تجربه کشور به‌ویژه در دو دوره اخیر به‌خوبی نشان داده که انتخاب یک پزشک یا پیراپزشک به‌عنوان وزیر در اغلب مواقع مصداق کامل تعارض منافع است».

کاربرانی نیز بودند که در بحث تعارض منافع وزرا، به کشورهای دیگر ارجاع داده و شیوه‌های حاکمیت آن کشورها را تشریح می‌کردند که چگونه مانعی بر سر راه تعارض منافع وزیران است. به‌عنوان نمونه کاربری به نام Farhad.Sohi وجود ساختار حزبی را دلیل عدم تعارض منافع وزیران در دیگر کشورها دانسته و اشاره می‌کند که ساختار حزب مانع از آن است که مهندسان و پزشکان وارد آن شده تا در صورت وزیر شدن دچار تعارض منافع شوند:

«در مورد کشورهای پیشرفته تصدی وزارت توسط حقوق‌دان و علوم سیاسی الزاما به دلیل تعارض منافع نیست، یک دلیل این است که پست‌های کلیدی به دست اعضای حزب است. اعضای برجسته احزاب هم مدیریت، علوم سیاسی و حقوق می‌خونن. در این کشورها افراد شاخص نه به رشته مهندسی بلکه مدیریت و حقوق ... وارد میشن».

اما همه کاربران نیز با چنین سخنی موافق نبودند و مسائل دیگری را در مقابله با تعارض منافع وزرا دارای اهمیت دانسته‌اند. به‌عنوان نمونه کاربری، شفافیت را مهم‌تر دانسته و گفته است که این مسئله‌ای است که باید حل شود تا از تعارض منافع جلوگیری شود و صرفاً با محدود کردن ورود کسانی مانند پزشکان یا مهندسان به عرصه سیاست‌گذاری، نمی‌توان آن را حل کرد:

«تعارض منافع لزوماً بر اساس صبغه و سابقه تحصیلی و یا کاری حاصل نمیشه. در نبود شفافیت صاحبان قدرت به راحتی این آدم‌ها رو هم فاسد می‌کنند. لذا مسئله اصلی شفافیت و لغو انحصارات و مجوزات هست».

البته این فقط رئیس‌جمهور نبود که مخاطب کاربران قرار گرفته بود، برخی حتی رئیس‌جمهور جدید قوه قضاییه را نیز مخاطب قرار داده و از وی خواسته بودند که برای جلوگیری از فساد از افراد فاقد تعارض منافع در این نهاد استفاده شود. چنانچه M. Askari در این مورد می‌نویسد:

«جناب آقای اژه‌ایی، با توجه به سیاست مردمی بودن تمام حاکمیت، می‌توان برای مبارزه جدی با فساد و مفسدین از جوانان انقلابی در قالب تشکیلات استفاده کرد چون تعارض منافع ندارند، مشکل این است برای مبارزه با فساد از مسئولین که به هر نحوی تعارض منافع داشتن استفاده شده است مشکل اینجاست».

این‌گونه اظهارات از یک‌سو می‌تواند امیدبخش باشد که مسئله تعارض منافع نه فقط در بین کارشناسان که در نزد کاربران عادی نیز اهمیت جدی پیدا کرده است چنانچه یکی از معیارهای انتخابی وزرای آینده را عدم تعارض منافع آن‌ها می‌دانند که حتی در انتخاب وزیران دولت قبل نیز چندان مورد توجه آن‌ها نبود؛ اما از سوی دیگر می‌تواند نشانه‌ای ناامیدکننده باشد چراکه هنوز بسیاری از افراد دارای دیدگاه فردگرایانه هستند و انتظار دارند که یک شخص به تنهایی مانع بروز چنین مسئله‌ای شود. آنچه مشخص است این است که کارشناسان و اندیشکده‌ها زمانی که رئیس‌جمهور را مخاطب قرار می‌دهند منظورشان لزوم توجه جدی به این مسئله و تلاش در این راستا است اما به نظر می‌رسد کاربران عادی بیشتر منتظر اقدامی شگرف از سوی رئیس‌جمهور هستند که به تنهایی مقابل این مسئله بایستد. گرچه مقابله با تعارض منافع نیازمند ورود جدی مسئولان ارشد کشور است اما نباید فراموش کرد که این مسئله امری اجتماعی است که نیازمند لوازم مختلفی است و انتخاب وزیران فاقد تعارض منافع اولین گام آن است.

خبرنامه هفتگی مدیریت تعارض منافع

مجموعه مطالعه و پایش تعارض منافع در ایران - ۵۶

شماره پنجاه و ششم - ۹ تا ۱۵ مرداد ۱۴۰۰

دبیر خبرنامه: سمانه سهرابی

مجری: مرکز توانمندسازی حاکمیت و جامعه جهاد دانشگاهی

شماره واتساپ خبرنامه: ۰۹۰۲۰۴۳۲۹۹۵

